

Treba priznati da Srbiji – preciznije, ministarstvu pravde – nije stiglo prethodno uporno najavljivano pozitivno mišljenje. Ako ministarstvo pravde držimo za reč, onda je jedino ispravno da se izrada ustavnih amandmana vrati na početak i ciljevima koje smo sami sebi odredili i na koje nas je, prilično otrežnjujuće, podsetila i Venecijanska komisija.

Ustavno sparingovanje

Ministarka pravde Nela Kuburović je tokom prošle nedelje obznanila da nije čula tako glasne zamerke na revidirani tekst amandmana na Ustav u oblasti pravosuđa. Podsetimo, ministarstvo pravde uputilo je Venecijanskoj komisiji Nacrt amandmana na Ustav i to pošto je neznatno revidiralo prethodni Radni tekst ustavnih amandmana. Kako su reakcije nakon objavljivanja revidiranog teksta bile naizgled manje burne nego posle objavljivanja Radnog teksta, ministarka je zaključila da su primedbe „utihnule“, da je to zato što „predlog poštuje sve evropske standarde“ i zato što je „veći broj primedbi iz javne rasprave usvojen“.

Međutim, stvarnost je – kako smo i navikli – sasvim drugačija. Prvo treba ukazati na taktiku iscrpljivanja kojom se ministarstvo pravde služi. Takozvani postupak promene Ustava je u svojoj petoj godini i to prema konzervativnijim procenama, računajući od osnivanja Radne grupe za izradu analize ustavnog okvira u novembru 2013. godine (stvarna agonija promene Ustava Srbije traje praktično od 2006, odnosno usvajanja Ustava koji je na snazi). Tokom ovog perioda, koji je kulminirao objavljivanjem Radnog teksta amandmana u januaru i Nacrta ustavnih amandmana u aprilu ove godine, stručna javnost uporno i saglasno upućuje iste sugestije i primedbe. One se podudaraju i sa primedbama koje dolaze sa međunarodnog nivoa i svode se na to da je potrebno uspostaviti podelu vlasti i omogućiti da se zakonodavna i izvršna vlast ne mešaju u rad pravosudnih organa. Odnosno, potrebno je uspostaviti sistem izbora sudija i tužilaca koji isključuje odlučivanje zakonodavne, izvršne vlasti i političkih stranaka o predlaganju i izboru na pravosudnu funkciju; potrebno je omogućiti samostalan i nezavisan rad najviših pravosudnih organa (Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca); ukinuti političke pritiske na sudije i tužioce u konkretnim predmetima. Ovo je ujedno i okosnica postupka evropskih integracija u koji je Srbija, makar deklarativno, dobro zagazila.

S druge strane ovog postupka imamo ministarstvo pravde koje se, uz fascinantnu istrajnost, ponaša kao učenik koji ne odgovara na postavljeno pitanje, već priča ono što mu odgovara – ne bi li ispunio neprijatnu tišinu. U našem slučaju, umesto na pitanje o uspostavljanju nezavisnosti pravosuđa i podeli vlasti, ministarstvo odgovara na pitanja o pooštavanju disciplinske odgovornosti sudija i tužilaca, njihovoj nestručnosti, potrebi za unapređivanjem mehanizama za razrešenje zbog nezakonitog rada, itd. Paralelno sa tako promašenom temom, ministarstvo od stručne javnosti iznova zahteva nove sugestije i primedbe – usmene, pa pisane; čas u ovoj, čas u onoj formi. U poslednjih godinu dana su se posebno množili okrugli stolovi koje su predstavnici ministarstva nazivali javnom raspravom, a na kojima su vređali i ignorisali sagovornike. Sve se završava time da primedbe nisu razmatrane, da nisu smatrane važnim i da su služile isključivo tome da se protivnik iscrpi (i možda da simuliraju razmenu mišljenja). Ako postoji neko smetlišće nepročitanih i neshvaćenih pravnih primedbi, onda na njemu sigurno leže one o promeni Ustava koje su uputile sudije, tužioci, advokati i uopšte pravnici Srbije. Na to smetlišće su ih bacili Vlada i ministarstvo pravde, u svim svojim mandatima.

U opisanim okolnostima bile su sasvim predvidive dve stvari – da će oni koji upućuju primedbe konačno shvatiti da je besmisleno da po ko zna koji put pišu i govore isto, te da će